

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху:
сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квіт-
ня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса :
Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практич-
них напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних
в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнто-
ваних досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права,
функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації
суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністра-
тивного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а
також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, кри-
міналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності
прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права
і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського,
земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисци-
плінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світо-
вих соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємни-
цтва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження
у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного
моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, пере-
кладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та прак-
тиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних тех-
нологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Зміст

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА СЕРГІЯ КІВАЛОВА	16
---	----

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> СПОРИ У СФЕРІ МЕДІА ТА ПРОБЛЕМА ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФОРМИ	18
<i>Тодошак Олег Володимирович</i> ЗМІНА ВИДУ ТА РОЗМІРУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИМ СУДОМ: МЕЖІ ДОПУСТИМОГО ВТРУЧАННЯ.	21
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> КАР'ЄРА ЯК БАГАТОВИМІРНЕ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЯВИЩЕ	25
<i>Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна</i> ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.	29
<i>Голоядова Тетяна Олексіївна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ МЕТОДІВ ОПТИМАЛЬНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	32
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ МОБІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) В ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ.	34
<i>Закаленко Олена Василівна, Осадчий Анатолій Юрійович</i> АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОЗОВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ПРАВ, СВОБОД ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ В ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИНАХ	38
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> САМОКОРЕКЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО АКТА: ПРАВОВІ ФОРМИ ТА ОБМЕЖЕННЯ	40
<i>Негара Родіон Віталійович</i> АДМІНІСТРАТИВНІ АКТИ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ВЕЛИКОЇ КІЛЬКОСТІ ОСІБ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ	44
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ЩОДО ПІДХОДІВ ДО ГРАДАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ АНТИДИСКРИМІНАЦІЙНИХ АКТИВ.	47
<i>Панфілов Олег Євгенович</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОЮ ЮРИСДИКЦІЄЮ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	49
<i>Сідор Михайло Іванович</i> ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ ЯК ОБ'ЄКТ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	53
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ» ТА «АНТИКОРУПЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ»	57
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ДО ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВА НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	60
<i>Глиняний Іван Володимирович</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.	63

Закаленко Олена Василівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

Осадчий Анатолій Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОЗОВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ПРАВ, СВОБОД ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ В ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИНАХ

Ефективний судовий захист прав людини і громадянина виступає одним із ключових індикаторів демократичності суспільства та гарантований Конституцією України. Основний Закон має найвищу юридичну силу, його норми є нормами прямої дії, що зобов'язує суди під час розгляду конкретних справ передусім керуватися положеннями Конституції України. Частина 1 статті 55 Конституції України закріплює загальне право кожної особи на звернення до суду у разі порушення чи загрози порушення її прав і свобод, створення перешкод у їх реалізації або інших форм їх обмеження [1].

Наведена конституційна гарантія поширюється й на спори, що виникають у публічно-правових відносинах, чим обумовлено функціонування в Україні адміністративної юстиції. Конституційні положення, що гарантують право особи на судовий захист у сфері публічно-правових відносин віднайшли свій розвиток в нормах КАС України. Так, відповідно до статті 5 КАС України кожен має право звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що його права, свободи чи інтереси порушені рішеннями, діями або бездіяльністю суб'єкта владних повноважень [2]. Крім того, передбачено право суб'єктів владних повноважень звертатися до суду у випадках, визначених Конституцією та законами України. Важливими складовими цієї норми є також заборона позбавлення особи права на розгляд її справи судом із дотриманням правил підсудності та забезпечення її участі у процесі розгляду справи.

Формою звернення до адміністративного суду за вирішенням публічно-правового спору виступає адміністративний позов. Натомість, на даний час дефініція «адміністративний позов» законодавчо не визначена, що підживлює дискусії щодо розуміння його правової природи. Варто зауважити, що адміністративний позов як категорія, що належить до ключових інститутів процесуального права, у науковій літературі тлумачиться в декількох підходах, які водночас не мають принципових суперечностей. Так, перша група дослідників вважає за доцільне розмежовувати поняття адміністративного позову у двох аспектах: процесуальному – як зверненню до суду вимогу про захист порушених прав, свобод чи законних інтересів, і матеріальному – як матеріально-правову

вимогу позивача до відповідача [3, с. 208]. Друга група науковців обстоює підхід до розуміння адміністративного позову як єдиного цілісного явища, що поєднує у собі матеріально-правову та процесуальну складові [4, с. 155]. Водночас третя група вчених розглядає адміністративний позов передусім як процесуальний інститут, тобто як звернення до адміністративного суду з метою захисту прав, свобод і законних інтересів або реалізації повноважень у сфері публічно-правових відносин [5, с. 309].

Не зважаючи на те, що в літературі не раз відзначалася важливість матеріально-правового змісту позову, а деякі науковці вважають, що розгляд позову тільки в процесуальному аспекті збіднює його поняття, тому що практично виводить за його межі питання про матеріально-правову вимогу позивача до відповідача, відзначимо, що важливість матеріально-правової вимоги не слід абсолютизувати. Навіть при зміні матеріально-правової вимоги сам хід процесу залишиться незмінним. [6, с. 157].

При цьому, для конструювання дефініції адміністративного позову слід брати до уваги й те, що в адміністративному процесі судовий захист прав, свобод та інтересів особи здійснюється, зокрема, і у справах за позовами суб'єктів владних повноважень до фізичних та юридичних осіб у випадках, встановлених Конституцією та законами України. У цьому випадку мова йде про судове санкціонування вчинення певних дій, які пов'язані з реалізацією суб'єктами владних повноважень певних з т. з. «втручальних повноважень», що тягнуть суттєве обмеження прав та законних інтересів особи, у тому числі через покладення на неї обтяжливих обов'язків. При цьому, суд здійснює попередній контроль за діями, якими суттєво зачіпаються права особи, а отже і здійснює упереджувальний захист прав, свобод та інтересів особи, яка є відповідачем за позовом суб'єкта владних повноважень [7, с. 118]. Хоча випадки звернення з адміністративним позовом суб'єкта владних повноважень у й узгоджуються з завданням адміністративного судочинства, позивач в даному випадку звертається до адміністративного суду не задля отримання від суду захисту своїх прав, свобод та інтересів, а задля реалізації покладених на нього повноважень. Таким чином, виступаючи інструментом захисту прав приватних осіб у публічно-правових відносинах, адміністративний позов може бути спрямований й на реалізацію владних повноважень відповідного суб'єкта.

Враховуючи наведене можна запропонувати розуміння адміністративного позову як звернення до адміністративного суду з вимогою про захист прав, свобод та інтересів у публічно-правових відносинах або на виконання повноважень, якщо за законом реалізація таких повноважень можлива внаслідок вирішення публічно-правового спору.

Список використаних джерел:

1. Конституція України Конституція від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

3. Котенко В. М. Реалізація права на звернення з адміністративним позовом: передумови та зміст. *Форум права*. 2009. № 2. С. 207-211 URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-2/09kvmpztz.pdf>.

4. Педько Ю. С. Адміністративний позов і предмет захисту в адміністративному судочинстві. *Часопис Київського університету права*. 2009. №4. С. 155-161.

5. Ківалов С. В., Картузова І. О., Осадчий А. Ю. Курс адміністративного процесуального права України. *Загальна частина*: підручник. Одеса: Фенікс, 2014. 342 с.

6. Ківалов С. В., Осадчий А. Ю. Закаленко О. В. Адміністративний процес (загальна частина) : навчальний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання). Одеса, 2019. 224 с.

7. Адміністративний процес (загальна частина) : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти денної форми навчання [Електронне видання] / А. Осадчий, О. Закаленко, Д. Біленець ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2023. 185 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/3dfcb075-2068-4e7a-9f77-f9f951fbf71a>

Ключові слова: право на судовий захист, адміністративна юстиція, адміністративний суд, адміністративний процес, адміністративне судочинство, адміністративний позов.

Key words: right to judicial protection, administrative justice, administrative court, administrative process, administrative proceedings, administrative lawsuits

Козачук Діана Анатоліївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

САМОКОРЕКЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО АКТА: ПРАВОВІ ФОРМИ ТА ОБМЕЖЕННЯ

Сучасний розвиток адміністративного права характеризується посиленням вимог до якості та обґрунтованості рішень публічної адміністрації, що, у свою чергу, актуалізує питання можливості їх корекції. Особливого значення набуває здатність адміністративного органу самостійно реагувати на дефекти або зміну обставин, що впливають на чинність та доцільність прийнятого адміністративного акта. Закон України «Про адміністративну процедуру» [1] закріплює низку правових механізмів, за допомогою яких адміністративний орган може переглянути результати власної діяльності, зокрема шляхом відкликання правомірного адміністративного акта, визнання протиправного акта недійсним, а також визнання його нікчемним. Такі механізми не зводяться до єдиного інструменту,